

РЪДИАРД КИПЛИНГ БЛЕЙ, БЛЕЙ, ЧЕРНА ОВЦА

Превод от английски: Надежда Розова, 2017

chitanka.info

Блей, блей, овчице.
Имаш ли вълна?
Имам вълна три торби.
За стопанина една, за
стопанката една,
а момчето, дете плаче,
ще остане с пръст в уста.
Детско стихче

ПЪРВАТА ТОРБА

Когато бях в дома на баща си, живеех на по-хубаво място.

Слагаха Пънч да си легне — бавачката и прислужникът, и Мита, високото момче от град Сурат с чалмата в червено и златно. Джуди, вече настанена под мрежата за комари, спеше дълбоко. Бяха позволили на Пънч да остане за вечеря. През последните десет дни той се радваше на многобройни привилегии, а на поведението му, най-често шумно и необуздано, хората от неговия свят откликваха с още по-голяма доброта. Седеше на ръба на леглото си и предизвикателно клатеше крака.

— Пънч баба^[83], няма ли да си лягаш? — предложи бавачката.

— Не — отсече Пънч. — Пънч баба̀ иска приказката за онази рани^[84], която била превърната в тигрица. Мита да ми я разкаже, а слугата да се скрие зад вратата и когато трябва, да ръмжи като тигър.

— Ама Джуди баба̀ ще се събуди — възрази бавачката.

— Джуди баба̀ вече е будна — обади се тъничко гласче откъм мрежата за комари. — Имало едно време една рани, която живеела в Делхи. Продължавай, Мита... — И момиченцето отново се унесе, когато Мита поде приказката.

Пънч за пръв път си подсигуряваше приказка след толкова нищожна съпротива. Дълго размишлява. Слугата ръмжеше като тигър в различни тоналности.

— Идеално! — авторитетно заяви Пънч. — Защо татко не идва да ме натупа?

— Пънч баба̀ заминава — обясни бавачката. — След седмица Пънч баба̀ вече няма да е тук, за да ми скубе косата. — Тя въздъхна тихичко, защото много обичаше момченцето.

— През Гхатите^[85] с влак ли? — попита Пънч и се изправи в леглото. — Чак до Нашик^[86], където живее принцесата тигрица?

— Тази година не в Нашик, малък сахиб — отговори Мита и го вдигна на рамото си. — Надолу до морето, където растат кокосови

орехи, а после с голям кораб през морето. Ще вземете ли и Мита в Европа?

— Всички ще дойдете — заяви Пънч от висотата на Митовото силно рамо. — И Мита, и бавачката, и слугата, и Бхини от градината, и Салам капитан сахиб със змията.

В гласа на Мита не се долавяше нито капка присмех, когато отговори:

— Сахиб е много великодушен! — И смъкна момченцето на леглото.

Бавачката, седнала на озарения от лунна светлина праг, го приспа с нескончаемия протяжен химн, който пееха, когато ходеха в католическата църква в Парел^[87]. Пънч се сви на кравайче и заспа.

На следващата сутрин Джуди се развика, че в детската стая има плъх, затова той забрави да й съобщи чудесната новина. Пък и нямаше голямо значение, защото Джуди беше само на три и нямаше да разбере. Пънч обаче беше петгодишен и знаеше, че пътуването до Англия ще бъде много по-приятно, отколкото до Нашик.

* * *

Татко и мама продадоха каретата и пианото, изпразниха къщата, намалиха посудата за всекидневните хранения и дълго се съветваха помежду си, надвесени над купчина писма с пощенска марка от Роклингтън.

— Най-лошото е, че човек няма как да е сигурен в нищо — каза татко, подръпвайки мустаците си. — Писмата са чудесни сами по себе си и условията са доста разумни.

„Най-лошото е, че децата ще отраснат далеч от мен“, помисли си мама, ала не го изрече гласно.

— Има стотици случаи като нашия^[88] — горчиво отбеляза татко. — Ти ще се прибереш у дома след пет години, скъпа.

— Тогава Пънч ще е на десет, а Джуди — на осем. О, колко много, много, много време! И съм принудена да ги оставя при непознати хора.

— Пънч е общително хлапе. Навсякъде ще си намери приятели.

— А кой ще обича моята Джу?

Двамата стояха надвесени над легълцата в детската стая до късно през нощта и мисля, че мама тихо плачеше. След като татко излезе, тя коленичи до леглото на Джуди. Бавачката я видя и отправи молитва децата на мемхасиб винаги да обичат нея, а не някоя непозната.

Молитвата на мама пък беше малко нелогична. Накратко гласеше: „Нека тези непознати обичат децата ми и се държат добре с тях като мен, но нека запазя тяхната обич и доверие за вечни времена. Амин“. Пънч се почеса насън, а Джуди измрънка. Това бе единственият ответ на молитвата ѝ, а на следващия ден всички отидоха на брега на морето, а там на пристана Аполо Бандер се разигра сцена, когато Пънч разбра, че Мита не може да дойде, а Джуди научи, че бавачката също трябва да остане. Пънч си намери много интересни неща на огромния параход — дебелите въжета, скрипеца, паропровода — много преди Мита и бавачката да изтрият сълзите от очите си.

— И да се върнеш, Пънч баба — провикна се бавачката.

— Върни се, когато вече си бара сахиб^[89] — додаде и Мита.

— Добре — обеща Пънч. — Ще се върна и ще бъда бара сахиб Бахадур^[90].

В края на първия ден Пънч настоя да го свалят в Англия, която несъмнено беше съвсем наблизко. На следващия ден излезе силен вятър и на Пънч му беше много лошо. Щом се възстанови, той се закани:

— Когато се върна в Бомбай, ще го направя по суша, с карета. Този кораб е много лош.

Шведският боцман го утешаваше и с течение на времето момчето отново промени мнението си относно пътуването. Имаше толкова много за гледане, за пипане, за разпитване, че Пънч почти забрави за бавачката, Мита и слугата и трудно успяваше да си припомни дори няколко думи на индустани, който преди му беше като втори език.

С Джуди нещата стояха по-зле. В деня, преди параходът да пристигне в Саутхамптън, мама я попита дали не иска пак да види бавачката. Джуди отправи поглед към синьото море, погълнало кратичкото ѝ минало, и попита:

— Бавачката ли? Коя бавачка?

Мама се разплака, а Пънч се озадачи. Тогава за пръв път мама пламенно го помоли да не допуска Джуди да забрави мама. Пънч виждаше, че Джуди е мъничка, съвсем мъничка, и че мама всяка вечер

през последните четири седмици идва в каютата да приспива нея и Пънч с някаква загадъчна песен, която той наричаше „Сине, сърце мое“^[91], но просто не разбираше смисъла на молбата на мама. Обаче се зае да изпълни дълга си и в мига, в който мама излезе от каютата, попита Джуди:

— Джу, помниш ли мама?

— Ами да — отговори тя.

— Винаги да я помниш, иначе няма да ти дам хартиените патета, които червенокосият капитан сахиб ми изряза.

И Джуди обеща винаги да помни мама.

Мама още много пъти го помоли за същото, татко повтаряше същата молба толкова настойчиво, че детето се уплаши.

— Побързай да се научиш да пишеш, Пънч — рече татко, — за да ни изпращаш писма в Бомбай.

— Просто ще дойда в спалнята ви — отвърна Пънч и татко се задави.

Напоследък нещо все стискаше мама и татко за гърлото. Когато Пънч напомняше на Джуди, че не бива да забравя, те се давеха. Когато Пънч се излегна на канапето в пансиона в Саутхамптън и нарисова бъдещето си в пурпурно и златисто, те се задавиха. Същото се случи и когато Джуди поднесе устничките си за целувка.

Много, много дни четиримата скитаха по земята: Пънч нямаше на кого да раздава нареждания, Джуди беше твърде мъничка за каквото и да било, а татко и мама — мрачни, разсеяни и хълцащи.

— Къде е нашата индийска гари^[92]? — питаше Пънч, изморен от отвратителното превозно средство на четири колела с багажник за куфарите им отгоре. — Това нещо толкова говори, че не мога аз да говоря. Къде е нашата индийска гари? Преди да заминем, попитах господин Инверарити защо седи в нея, и той отговори, че вече била негова. Пък аз му викам: „Ще ви я дам“ — господин Инверарити ми харесва, затова. И го питам: „Можете ли да си пхнете краката в кожените дръжки до прозорците?“. Пък господин Инверарити се засмя и отговори, че не може. Вижте! Мама пак плаче. Не знаех, че не бива да правя така.

Пънч извади крачетата си от ремъците на файтона, вратата се отвори и той тупна в прахта сред каскада от вързопи точно пред

портата на неугледна малка вила, на чиято порта пишеше „Даун Лодж“.

— Да се махаме — каза Пънч. — Това място не е хубаво.

Обаче мама, татко и Джуди бяха слезли от файтона и вече внасяха в къщата целия им багаж. На прага стоеше жена в черно, широко усмихната, със сухи и напукани устни. Зад нея се виждаше мъж, едър, кокалест, с прошарена коса и с един куц крак, а зад него се подаваше дванайсетгодишно момче с черна коса и мазно лице. Пънч огледа тримата и се приближи безстрашно, както беше свикнал да постъпва в Бомбай, когато идваха посетители, а той се случеше да си играе на верандата.

— Приятно ми е, аз съм Пънч — представи се той.

Обаче те всички се бяха вторачили в багажа — всички освен мъжа с прошарената коса, който се ръкува с Пънч и каза, че той е „умно момче“. Настана голямо суетене и тропане с куфарите, а Пънч се сгуши на дивана в дневната и обмисли положението.

— Тези хора не ми харесват — каза Пънч, — но карай. Скоро ще си заминем. Винаги бързо си заминаваме отвсякъде. Искане ми се скоро да се приберем в Бомбай.

Обаче желанието му не се сбъдна. Цели шест дни мама току плачеше и показваше на жената в черно дрехите на Пънч — волност, която бе крайно неприятна за Пънч. „Може би тя е новата бяла бавачка“ — помисли си той.

— Ще ѝ казвам Леляроза, ама тя не ми вика сахиб. Казва само Пънч — довери той на Джуди.

— Какво е Леляроза?

Джуди не знаеше. Нито тя, нито Пънч бяха чували някоя животина да се нарича „леля“. Техният свят се състоеше от татко и мама, които знаеха всичко, позволяваха всичко и обичаха всички — дори Пънч, който излизаше в градината в Бомбай и точно след като му бяха отрязали ноктите, пак ги правеше черни, защото, както обясняваше между две шляпвания с чехъла на страшно ядосания си баща, усещал пръстите си „много нови на връхчетата“.

Неизвестно по какви съображения Пънч прецени за разумно да застава така, че и двамата му родители да са между него и жената в черно и чернокосото момче. Не ги харесваше. Допадаше му само мъжът с прошарената коса, изразил желание да бъде наричан

Чичохари. Кимаха си един на друг, когато се срещаха, и мъжът му показва едно малко корабче с приспособление, което го издигаше нагоре и го спускаше.

— Това е макет на „Бриск“, на малкия „Бриск“, пострадал здравата в Наварино^[93]. — Мъжът с прошарената коса изтананика последните думи и после замълча. — Ще ти разкажа за Наварино, Пънч, когато двамата с теб ходим на разходка. Обаче не бива да пипаш кораба, защото това е „Бриск“.

Много преди да излязат на въпросната разходка, първата от много подобни, събудиха Пънч и Джуди в една мразовита февруарска сутрин, за да се сбогуват с мама и татко, представете си. Този път и двамата плачеха. Пънч беше много сънен, а Джуди беше сърдита.

— Не ни забравяйте — помоли ги отново мама. — О, синчето ни, не ни забравяй и се постарай Джуди също да ни помни.

— Вече съм поръчал на Джуди да помни — отговори Пънч и се заусуква, защото брадата на татко го гъделичкаше. — Предупредих Джуди десет... четирийсет... единайсет хиляди пъти. Обаче Джу е мъничка... още е бебе... нали?

— Да — отвърна татко, — още е бебе и ти трябва да се държиш добре с Джуди и да се постараяш бързичко да се научиш да пишеш, и... и...

Пънч се върна в леглото. Джуди спеше дълбоко, а долу се чу трополенето на файтона. Татко и мама бяха заминали. Не за Нашик, той беше отвъд морета, а за някакво по-близко място, разбира се, и също така, разбира се, щяха да се върнат. Връщаха се, след като бяха ходили на вечеря, татко пък се връщаше отнякъде „сред снеговете“, както казваше, и мама ходеше с него, идваха си при Пънч и Джуди в къщата на госпожа Инвераръти на Марийн Лайнс. Със сигурност щяха да се върнат и този път. Затова Пънч заспа до истинската сутрин, когато чернокосото момче го посрещна с информацията, че мама и татко са заминали за Бомбай и че Джуди и Пънч ще останат в Даун Лодж „завинаги“. Когато през сълзи се обърнаха към Леляроза за опровержение, научиха, че Хари им е казал истината и че Пънч трябва прилежно да си сгъва дрехите, преди да си ляга. Пънч излезе и заедно с Джуди си поплакаха горчиво, а той опита да набие в русата ѝ главица що е това раздяла.

Когато зрял човек установи, че е изоставен от съдбата, лишен от своя бог и захвърлен без ничия помощ, утеха или състрадание в нов и непознат за него свят, отчаянието му може да намери отдушник в злини, в описание на преживелиците му или в по-удовлетворителното решение на самоубийството, и по правило е много дълбоко. При същите условия обаче едно дете без особено големи познания надали ще прокълне бога и ще умре. То реве, докато нослето му почервене, очите му засмъдят и главата го заболи. Пънч и Джуди бяха изгубили целия си свят, макар и съвсем не по своя вина. Седяха в стаята и плачеха, а чернокосото момче ги наблюдаваше отдалеч.

Макетът на кораба не помогна с нищо, макар че мъжът с прошарената коса уверяваше Пънч, че може да подръпва приспособлението и да го мести нагоре-надолу колкото си пожелае. Джуди пък получи обещание за свободен достъп до кухнята. Двамата обаче искаха мама и татко, които бяха отплавали за Бомбай, и скръбта им беше безутешна.

Когато сълзите престанаха, къщата бе притихнала. Леляроза беше решила, че е най-добре да остави децата да се наплачат, а момчето беше отишло на училище. Пънч вдигна глава от пода и подсмръкна печално. Джуди беше полузаспала. Трите кратки години от живота ѝ не я бяха научили как да понася скръбта с пълно съзнание. Отнякъде се чуваше далечен и глух грохот — повтарящ се и тежък. Пънч знаеше какво означава този звук в Бомбай по време на мусона. Беше морето — морето, което трябва да преплаваш, за да се добереш до Бомбай.

— Побързай, Джу — провикна се той, — близо сме до морето. Чувам го! Слушай! Натам са тръгнали. Може би ще успеем да ги настигнем. Надали са искали да тръгнат без нас. Просто са ни забравили.

— Дааа, просто са ни забравили. Да тръгваме към морето — рече Джуди.

Вратата на коридора беше отворена, градинската порта — също.

— Това място е много, много, много голямо — установи Пънч, оглеждайки предпазливо пътя — и ние ще се изгубим. Обаче аз ще намеря някой и ще му разпоредя да ни върне в къщата ни, както правех в Бомбай.

Хвана Джуди за ръчичката и двамата хукнаха гологлави по посока на морския грохот. Вила Даун беше почти последната от редицата новопостроени къщи, които между хаотично пръснати купчини тухли опираха в полето, където понякога спираха цигански катуни и където тренираше артилерията на гарнизона. Не се виждаха почти никакви хора и децата бяха забелязани само от войниците, които се прицелваха надалеч. Половин час крачетата трамбоваха из полето, картофените ниви и пясъчните дюни.

— Много се изморих — каза Джуди — и мама ще се ядоса.

— Мама никога не се ядосва. Сигурно ни чака на брега на морето, докато татко купува билетите. Трябва да ги намерим и да заминем с тях. Джу, недей да сядаш. Само още мъничко и ще стигнем морето. Джу, ако седнеш, ще те шамаросам! — заплаши я Пънч.

Изкатериха се на още една дюна и пред тях се ширна сивото море в отлив. По брега щапукаха стотици раци, но нямаше и следа от мама и татко, дори кораб нямаше във водата... нищо освен кал и пясък, докъдето ти поглед стига.

Чичохари ги намери случайно — много кални и много отчаяни, Пънч беше потънал в сълзи, но се стараеше да разсейва Джуди с рачетата, обаче тя виеше към безмилостния хоризонт за „Мама, мама!“, и пак „Мама!“.

[83] Умилително обръщение към дете. — Б.пр. ↑

[84] Индийска принцеса. — Б.пр. ↑

[85] Планинска верига в Южна Индия. — Б.пр. ↑

[86] Град в Западните Гхати, на брега на р. Годавари, важен индуистки център. — Б.пр. ↑

[87] Предградие на Бомбай. — Б.пр. ↑

[88] Европейските деца обикновено били изпращани у дома на възраст около пет години заради тежкия климат в Индия и с оглед на тяхното добро здраве, а също за да получат добро образование. Същата съдба е имал и Киплинг. — Б.пр. ↑

[89] Букв. „голям господин“, т.е. пораснал. — Б.пр. ↑

[90] Смел (перс.-инд.). — Б.пр. ↑

[91] Детско изопачаване на текста на „Вечерен химн“ от Джон Кебъл: „Сине на моето сърце, мой скъп спасител, / няма нощ, когато си край мене“. — Б.пр. ↑

[92] Карета; файтон; кола. — Б.пр. ↑

[93] Битката (1827 г.) в залива Наварино между британско-френско-руски флот под командването на сър Едуард Кодрингтън и турско-египетски флот под командването на Ибрахим паша вследствие на опита на Турция да възвърне влиянието си над Гърция. Победата е за Кодрингтън. — Б.пр. ↑

ВТОРАТА ТОРБА

*Ах, безутешна печал попарва
духа!*

*От всички създания под
необятната синева
най-безнадеждни сме ние, най-
дълбока надежда
нявга таили,
вярвали най-безпределно; а сега
сме заклетни неверници.*

Градът
на страшната
нощ

Досега още не е ставало дума за черната овца. Тя се появи покъсно и появата ѝ до голяма степен се дължи на Хари, чернокосото момче. Джуди — кой не би обикнал мъничката Джуди? — получи специално разрешение и се озова право в кухнята, а оттам — в сърцето на леля Роза. Хари беше единственото дете на леля Роза, а Пънч беше излишното момче в къщата. Нямаше специално място нито за него, нито за незначителните му занимания, беше му забранено да се изтяга по диваните и да обяснява разбиранията си за света и надеждите си за бъдещето. Изтягането се тълкуваше като проява на леност и протриваше диваните, а от малките момчета не се очакваше да говорят. На тях им говореха, за да повлияят полезно на възпитанието им. Тъй като беше безспорният деспот в къщата в Бомбай, Пънч не проумяваше напълно как така няма никакво значение в новия си живот.

Хари можеше да се пресяга през масата и да взема каквото си поиска, Джуди можеше да посочи и да получи желаното. На Пънч бяха забранени и двете. Мъжът с прошарената коса беше голямата му

надежда и опора месеци наред, след като мама и татко заминаха, затова Пънч забравяше да напомня на Джуди за мама.

Пропускът имаше извинение, защото междувременно леля Роза го запозна с две много впечатляващи неща: с абстрактното понятие Бог — близък приятел и съюзник на леля Роза, за когото се смяташе, че живее зад печката в кухнята, защото там беше топло — и една мръсна кафеникава книга, пълна с неразбираеми чертички и точки. Пънч винаги се стремеше да угажда на всички. Затова той свърза разказите за сътворението с онова, което си спомняше от индийските вълшебни приказки, и предизвика възмущението на леля Роза, когато повтори постигнатия резултат пред Джуди. Това се оказа грях, тежък грях, и Пънч беше мълчалив четвърт час. Не проумяваше в какво се изразява прегрешението му и се стараяше да не го повтори, защото леля Роза го предупреди, че Бог чува всяка изречена от него дума и е много сърдит. Ако беше вярно, защо Бог просто не се появи да му го каже, зачуди се Пънч и просто прогони тази мисъл от главата си. По-късно опозна Бог като единственото нещо на света, което е по-ужасно от леля Роза — като създанието, което се спотайва някъде отзад и брои ударите на пръчката.

Обаче в онзи момент се занимаваха с много по-важен проблем от вярата. Леля Роза го настави на масата и му обясни, че А и Б заедно дават АБ.

— Защо? — попита Пънч. — А си А, а Б си е Б, как така ще са АБ?

— Защото аз ти казвам — отвърна леля Роза — и трябва да го повториш.

Пънч послушно го повтори и в продължение на един месец и до голяма степен против волята си сричаше кафеникавата книжка, без да проумява смисъла. Обаче чичо Хари, който се разхождаше много и най-често сам, имаше навика да влиза в детската стая и да предлага на леля Роза Пънч да се разходи с него. Рядко говореше, но показва на Пънч цял Роклингтън — от калните брегове и пясъка на залива до големите пристанища, където корабите пускаха котва, доковете, където винаги се чуваха чукове, складовете и лъскавите месингови плотове в канцеларията, където чичо Хари ходеше веднъж месечно с някаква синя хартийка и в замяна получаваше монети, защото вземаше пенсия за инвалидност. Пънч научи от неговата уста и историята за битката в

залива Наварино, след която цели три дни моряците от нашата флота били глухи и разговаряли помежду си само със знаци.

— Заради трясъка на оръдията — поясни чичо Хари. — А някъде в тялото ми още има парченце от куршум.

Пънч го изгледа любопитно. Нямаше понятие какво е това куршум — представяше си го голям колкото снаряда на оръдието на доковете, по-голям от собствената му глава. Как така в тялото на чичо Хари ще има такава гюле? Искаше да го попита, но се боеше да не го ядоса.

Пънч така и не знаеше какво е гняв — истински гняв, — докато един ужасен ден, когато Хари взе кутията с боичките му, за да нарисува лодка, Пънч се възпротиви силно. Тогава се появи чичо Хари, промърмори нещо за „чужди деца“ и започна да удря с пръчка чернокосото момче през раменете, докато то не се разплака и не се развика, когато пък дотича леля Роза и обвини чичо Хари в жестокост към собствената му плът и кръв, а на Пънч здравата му се разтрепериха мартинките.

— Не бях виновен — обясни той на момчето, обаче и чичо Хари, и леля Роза твърдяха, че е, че си съчинява истории, затова цяла седмица след случилото се чичо Хари не разговаря с него.

Обаче същата тази седмица донесе огромна радост на Пънч.

Повтаряше до пълна изнемога фразата „Котката лежеше на изтривалката, когато плъхът влезе в стаята“.

— Вече наистина мога да чета — заяви Пънч — и няма да прочета повече нищичко.

Прибра кафявата книжка в шкафа, където се намираха учебниците му, и по случайност попадна на доста внушително томче без корици със заглавие: Списание „Шарпс“. На първата страница се мъдреше страховита рисунка на грифон, а отдолу бяха написани стихове. Грифонът крадеше по една овца всеки ден от някакво германско село, докато не се появи някакъв мъж с ятаган, който разсече звяра на две. Един бог знае какво беше „ятаган“, а историята му определено беше за предпочитане пред онази за котката.

— Това е интересно — отбеляза Пънч — и сега ще науча всичко на света.

Четеше, докато светлината помръкне, без да разбира нищичко, но заплепен от погледа към нови светове, които очакваха да бъдат

открити.

— Какво е „ятаган“? Какво е „овчица“? Какво е „подъл узурпатор“? Какво е „тучни пасища“? — питаше той с пламнали бузи слисаната леля Роза, преди да си легне.

— Кажи си молитвата и си лягай — отговаряше тя и това беше единствената помощ, която получаваше Пънч от нея във връзка с четенето — неговото ново и увлекателно занимание.

— Леля Роза знае само за Бог и такива неща — твърдеше Пънч. — Чичо Хари ще ми обясни.

По време на следващата разходка се оказа, че и чичо Хари не може да му е от помощ, но той поне остави Пънч да говори и дори приседна на една пейка да изслуша разказа му за грифона. По време на другите разходки последваха нови разкази, защото Пънч продължаваше да проучва огромния брой стари книги в къщата, които никой не поглеждаше — като се започне от поредицата за Франк Фарли^[94] и ранните стихове на Тенисън, публикувани анонимно в списанието, и се стигне до каталозите на изложението от 1862 година, пъстри и сладостно неразбираеми, и по някой и друг лист от „Приключенията на Гъливер“.

Веднага щом Пънч бе в състояние да навърже няколко ченгелчета, той писа до Бомбай и помоли да му изпратят по пощата „всички книги на света“. Татко не можеше да удовлетвори тази скромна молба, но му изпрати приказките на Братя Грим и на някой си Ханс Андерсен. Ако го оставеха, Пънч можеше по всяко време да се отнася в своя свят, извън обсега на леля Роза и нейния Бог с неговите забрани и далеч от молбите на Джуди да си играе с нея.

— Не ми пречи, чета. Върви да си играеш в кухнята — изсумтяваше Пънч. — Леля Роза те пуска там.

Джуди тъкмо бе започнала да сменя зъбките и беше раздражителна. Обърна се към леля Роза, която се нахвърли на Пънч.

— Чета — обясни той и на нея. — Чета книга. Искам да чета.

— Правиш го само за да се фукаш — изтърси леля Роза. — Ще видим тази работа. А сега си поиграй с Джуди и да не си отворил книга една седмица.

На Джуди не ѝ беше особено приятно да си играе с Пънч, който изгаряше от възмущение. На дъното на тази забрана имаше дребнавост, която го озадачаваше.

— Обичам да правя това, а когато разбра, тя ми забрани. Не плачи, Джу, не си виновна, моля те, не плачи, иначе тя ще обвини мен, че съм те разревал.

Джу предано избърса сълзите си и двамата си поиграха в нейната стая — помещение в сутерена, където най-редовно ги изпращаха следобед, докато леля Роза спеше. Тя пиеше вино — тоест надигаше някаква бутилка в килера уж за корема си, обаче ако не спеше, понякога се отбиваше в детската, за да провери дали децата наистина си играят. Кубчетата, дървените халки, кеглите и куклената посуда не могат да забавляват вечно, особено когато можеш да попаднеш в нов приказен свят само като разгърнеш книга, затова по-често заварваше как Пънч чете на Джуди или ѝ разказва нескончаеми приказки. Това бе сериозно провинение в очите на закона, затова леля Роза отвеждаше Джуди и оставяше Пънч да си играе самичък: „И се постарай да те чувам!“.

Не беше весело занимание, та да издава весели звуци. Накрая той изобретателно измисли следното: подпираше масата с кубчета, все едно е на три крака, като оставаше да направят четвъртия. Пънч можеше с една ръка да се занимава с масата, а с другата да държи книга. Кара така до деня, в който леля Роза връхлетя изненадващо и го уличи в лъжа.

— След като си достатъчно голям да ме лъжеш, значи си достатъчно голям да си изядеш боя — заяви тя.

— Аз... не съм животно! — слиса се Пънч. Пребледня от спомена за чичо Хари и пръчката.

Леля Роза беше скрила тънка пръчка зад гърба си и тутакси започна да налага Пънч по раменете. За него това беше откровение. Вратата на стаята беше затворена и той остана сам да плаче разкаяно и да си изработи свое собствено житейско верую.

Реши, че леля Роза може да го бие колкото си иска, но това е жестоко и несправедливо, а мама и татко никога не биха го допуснали. Освен ако, както намекуваше леля Роза, не ѝ бяха дали тайни нареждания. В такъв случай Пънч наистина се оказваше изоставен. Би било разумно от негова страна в бъдеще да умилюстивява леля Роза, но пък тя го обвиняваше дори когато беше напълно невинен, че се „фука“. Беше се „фукал“ пред гости, когато беше затрупал един непознат господин — чичо на Хари, не негов — с въпроси относно грифона и

ятагана и какво точно представлява двуколката, с която пътува Франк Фарли — до едно прелюбопитни неща, които той си умираше да разбере. Явно нямаше как да се предпази от леля Роза.

В този момент влезе Хари, застана далеч и отвратно измери с поглед Пънч — размъкната купчинка в ъгъла.

— Ти си лъжец... невръстен лъжец — заяви Хари с огромно удоволствие. — И ще пиеш чай тук, долу, защото не си достоен да разговаряш с нас. И повече да не си посмял да обелиш дума на Джуди, докато майка не ти разреши. Ще я развалиш. Ще общуваш само с прислугата. Майка така нареди.

След като доведе Пънч до втори пристъп на сълзи, Хари се качи горе с новината, че Пънч продължава да се бунтува.

Чичо Хари седеше неловко в дневната.

— Да му се не види, Роза — каза той накрая, — защо не оставиш детето на мира? Когато е с мен, е много възпитано хлапе.

— Пред теб се държи добре, Хенри — каза леля Роза, — но се опасявам, силно се опасявам, че той е черната овца в семейството.

Хари чу и запомни прозвището, за да го използва по-нататък. Джуди плака, докато не й наредиха да спре, защото не си струвало да лее сълзи за брат си, и вечерта завърши с връщането на Пънч в горните селения, където беше подложен на строга лекция, която му разкри страховитите пъклени мъки в образност, твърде силна за ограничения ум на леля Роза.

Най-мъчителен за него беше укорът в тъжните очи на Джуди и Пънч си легна, изпаднал в дълбоката пропаст на унижението. Спеше в една стая с Хари и знаеше какво мъчение му предстои. В продължение на час и половина трябваше да отговаря на въпросите на младия господин относно причините да излъже толкова сериозно и точно какво наказание му е наложила леля Роза, и също така да изрази дълбоката си признателност за религиозните наставления, които Хари сметнеше за нужно да му даде.

От този ден започна падението на Пънч, вече получил прозвището Черната овца.

— Ако си неблагонадежден за едно, значи си неблагонадежден за всичко — заяви леля Роза и Хари усети как Черната овца му пада в ръчичките. Щеше да го буди посред нощ и да го пита как може да е такъв лъжец.

— Не знам — отговаряше Пънч.

— Ами тогава не мислиш ли, че трябва да станеш и да се молиш на Бога за ново сърце?

— Да.

— Ставай и се моли!

И Пънч се надигаше от леглото с бушуваща омраза в сърцето срещу целия свят, видим и невидим. Все се забъркваше в неприятности. Хари умееше да го подлага на кръстосан разпит какво е правил през деня, а Пънч, вбесен и сънен, рядко съумяваше да не се заплете в половин дузина противоречия — до едно надлежно докладвани на леля Роза на следващата сутрин.

— Но това не беше лъжа — измъчено започваше да се оправдава Пънч, ала накрая цопваше в калта още по-безпомощен. — Не съм казвал, че съм се молил два пъти през деня, но това беше във вторник. Знам, че се молих веднъж, сигурен съм, но Хари каза, че не съм... — И така нататък, докато напрежението избиваше в сълзи и Пънч биваше позорно отпратен от масата.

— Преди не беше толкова лош — казваше Джуди, ужасена от списъка с прегрешенията на Черната овца. — Защо сега си?

— Не знам — отговаряше Черната овца. — Не съм, те просто ме объркват. Знам какво съм направил и искам да го кажа, обаче Хари винаги преиначава и леля Роза не вярва на нито една моя дума. О, Джу, недей и ти да ме обвиняваш, че съм лош.

— Леля Роза казва, че си — отговаряше Джуди. — Каза го и на викария, когато той се отби вчера.

— Защо разправя на хората разни неща за мен? Не е честно! — възмути се Черната овца. — Когато бях непослушен в Бомбай — наистина непослушен, а не с измислени пакости като тук, — мама казваше на татко, той ми съобщаваше, че знае, и точка. Никой друг не знаеше, дори Мита.

— Не помня — замислено признаваше Джуди. — Тогава съм била мъничка. Мама обичаше и теб колкото обичаше мен, нали?

— Разбира се. Татко също. Всички.

— Леля Роза харесва мен повече от теб. Казва, че ти си същинско изпитание и черна овца и че трябва да избягвам да говоря с теб.

— Винаги ли? Не само когато ти е изрично забранено?

Джуди тъжно кимна. Черната овца се извърна отчаяно, но Джуди обгърна шията му с ръце.

— Няма значение, Пънч — прошепна тя. — Въпреки това аз винаги ще си говоря с теб, винаги. Ти си моят брат, макар да си... макар леля Роза да казва, че си... лош, а Хари да повтаря, че си малък страхливец. Казва, че ако те оскубя силно, ще се разплачеш.

— Ами оскуби ме — подкани я Пънч.

Джуди подръпна косата му колебливо.

— Дръпни по-силно, с все сила дръпни! А така! Не ме интересува колко силно ще дърпаш. Ако говориш с мен както винаги, ще ти позволя да ми оскубеш цялата коса, ако искаш. Обаче знам, че ако Хари дойде и те накара да ме оскубеш, ще се разплача.

Двете деца скрепиха съглашението с целувка и сърцето на Черната овца се ободри. Прояви огромна предпазливост и като се стараеше да избягва Хари, заслужи снизхождението на леля Роза и позволенията цяла седмица да чете необезпокояван. Чичо Хари го водеше на разходки и го утешаваше с грубовата нежност; той никога не го наричаше Черна овца.

— Сигурно така е полезно за теб, Пънч — казваше той. — Хайде да поседнем. Изморих се.

Сега стъпките му водеха не към морския бряг, а към гробището на Роклингтън, наред картофените ниви. Прошареният мъж седеше часове наред пред някой надгробен камък, а Черната овца прочиташе епитафията, после с въздишка се отправяха обратно към къщи.

— И аз скоро ще легна там — каза той на Черната овца една зимна вечер, когато лицето му беше бяло като излъскана сребърна монета. — Да не вземеш да кажеш на леля Роза.

Един месец по-късно той направи рязък завой по средата на разходката и тежко закрачи обратно към къщата.

— Помогни ми да си легна, Роза — промърмори. — Това беше последната ми разходка. Куршумът най-сетне ме уцели.

Сложиха го да си легне и две седмици над къщата бе надвиснала сянката на болестта му. Черната овца сновеше незабелязано. Татко му изпрати нови книги и му беше поръчано да кротува. Той се оттегли в собствения си свят и беше напълно щастлив. Щастиято му оставаше ненакърнено дори нощем. Лежеше в леглото и си измисляше истории за пътешествия и приключения, докато Хари беше долу.

— Чичо Хари ще умре — каза Джуди, която вече живееше почти постоянно с леля Роза.

— Много съжалявам — сериозно рече Черната овца. — Той ми го каза много отдавна.

Леля Роза чу разговора им.

— Няма ли да спреш злото си езиче? — гневно възкликна тя. Имаше сини кръгове край очите.

Черната овца се оттегли в детската и прочете „Поникни като цвете“^[95] с дълбок и озадачен интерес. Беше му забранено да го чете, защото е „греховен“, обаче светът се разпадаше, а леля Роза беше потънала в скръб.

— Радвам се — каза Черната овца. — Сега тя е нещастна. Обаче не беше лъжа. Аз знаех. Той ме предупреди да не ѝ казвам.

През нощта Черната овца се събуди внезапно. Хари не беше в стаята, а от горния етаж се чуваха ридания. После в мрака прокълтя гласът на чичо Хари, който запя песента за битката при Наварино:

*„Азия“ предвождаше флотилията,
следваха я „Албион“ и „Генуа“.*

„Той се подобрява“ — помисли си Черната овца, който знаеше всички седемнайсет строфи на песента, обаче кръвта в мъничкото му сърце се смръзна при тази мисъл. Гласът политна една октава по-нагоре и зазвуча пронизително като боцманска свирка:

*Сетне — красивата „Роза“ с угаснал огън
и „Литъл Бриск“, изложен на врага.
През онзи ден в Наварино!*

— В онзи ден в Наварино, чичо Хари! — провикна се Черната овца наполовина развълнуван, наполовина уплашен и той не знаеше от какво.

Отвори се врата и леля Роза изпищя нагоре по стълбите:

— Тихо! Тихо, за бога, дявол такъв! Чичо Хари е мъртъв!

[94] „Франк Фарли, или Сцени от живота на един частен ученик“ от Франк Смедли (1818–1864), публикувана първоначално като поредица в списание, а през 1859 г. и като книга. — Б.пр. ↑

[95] Успешен роман на викторианската писателка Рода Бротън (1840–1920), издаден през 1867 г. и смятан за доста дързък навремето. — Б.пр. ↑

ТРЕТАТА ТОРБА

*Всяко скитане накрая
свършва в ласки и любов!*^[96]

„Какво ли ще стане с мен сега — зачуди се Черната овца, когато приключиха полуезическите погребални ритуали, типични за семействата от средната класа, и леля Роза, още по-страховита в черен креп, се върна в живота му. — Не съм направил нищо нередно, за което тя да знае. Но сигурно скоро ще сбъркам, а тя ще е много ядосана след смъртта на чичо Хари, Хари също ще е ядосан. Най-добре да си стоя в детската.“

За жалост, плановите на Пънч бяха осуетени, защото беше решено да го изпратят в същото училище, където учеше Хари. Значи, всяка сутрин щеше да ходи дотам заедно с Хари, а сигурно и вечер щяха да се прибират заедно. Обаче изгледите да бъде свободен помежду тези два отрязъка от деня му подействаха ободряващо.

— Хари ще издава всичко, което правя, обаче аз пък няма да правя нищо нередно — каза Черната овца.

Почерпил сили от това добродетелно решение, той отиде на училище, но там установи, че образът, който беше нарисувал Хари за него, го е изпреварил и в резултат животът му ще бъде ад. Огледа новите си съученици. Някои от тях бяха много мръсни, други говореха на диалект, много пропускаха Х, имаше двама евреи и един негър, или поне много тъмнокож.

„Този е хабши^[97] — помисли си Черната овца. — Дори Мита се присмиваше на хабши. Според мен това място не е хубаво.“ Възмущава се поне един час, докато не си каза, че всякакви протести от негова страна ще бъдат окачествени от леля Роза като „фукня“ и че Хари ще го издаде пред момчетата.

— Хареса ли ти в училище? — попита леля Роза в края на деня.

— Мисля, че е много хубаво място — тихо отвърна Пънч.

— Нали си предупредил момчетата за нрава на Черната овца? — попита леля Роза Хари.

— О, да! — отвърна цензорът на морала на Черната овца. — Знаят всичко за него.

— Ако бях с татко — каза Черната овца, дълбоко засегнат, — дори нямаше да разговарям с тези момчета. Той нямаше да ми позволи. Те живеят в магазините. Виждал съм ги да влизат — бащите им живеят там и продават разни работи.

— Значи си твърде добър за това училище, така ли? — попита леля Роза с огорчена усмивка. — Черна овца, трябва да си благодарен, че другите момчета изобщо разговарят с теб. Не всяко училище приема малки лъжци.

Хари не пропусна да извлече солидна полза от непредпазливата забележка на Черната овца, в резултат на което няколко момчета, включително онзи хабши, демонстрираха на Черната овца равенството на всички хора, като го цапардосаха по главата, а утехата, която му даде леля Роза, се изразяваше в коментара ѝ, че „така му се пада, като е толкова суетен“. Той обаче се научи да не споделя мнението си открито, спечели благоразположението на Хари с предложението да му носи книгите от време на време и други подобни и така си подсигури мъничко спокойствие. Животът му не беше песен. Беше на училище от девет до дванайсет и после от два до четири без съботите. Вечер го изпращаха в детската да си пише домашните за следващия ден, а всяка нощ се провеждаше страховитият кръстосан разпит на Хари. Почти не виждаше Джуди. Тя беше станала много религиозна — на шест години лесно попиваш религията — и болезнено се разкъсваше между естествената си обич към Черната овца и обичта си към леля Роза, която в нейните очи беше непогрешима.

Мършавата жена се отплащаше за тази обич с лихвите и когато дръзнеше, Джуди се възползваше от този факт, за да облекчава наказанията на Черната овца. Неуспехите в училище бяха наказвани у дома със седмица без четене на друго освен учебниците и Хари ликуващо носеше у дома новината за такива неуспехи. Освен това Черната овца трябваше преди лягане да разказва уроците на Хари, който в повечето случаи успяваше да го доведе до отчаяние и го утешаваше със страховити предсказания за следващия ден. Хари беше

едновременно шпионин, шут, инквизитор и заместник-палач на леля Роза. Изпълняваше многобройните си задължения с достойно за възхищение усърдие. Сега, след смъртта на чичо Хари, Пънч нямаше на кого да се оплаче от действията му. Черната овца беше лишен от всякакво уважение в училище, у дома, разбира се, беше напълно отритнат и беше признателен за всяка проява на съжаление от страна на прислужниците — сменяха се често в Даун Лодж, защото и те все се оказваха лъжкини. „Всички сте от един дол дренки с Черната овца“, беше чувала от устата на леля Роза всяка Джейн или Елайза в даден момент още преди да е изтекъл първият месец. Черната овца свикна да пита момичетата дали вече са ги сравнили с него. Те наричаха Хари „мастър Хари“, Джуди официално беше „мис Джуди“, обаче Черната овца си беше просто Черната овца.

С течение на времето споменът за мама и татко бе напълно засенчен от неприятната задача да им пише писма под строгия поглед на леля Роза всяка неделя и Черната овца съвсем забрави какъв живот беше водил преди това. Дори молбите на Джуди да се помъчи да си припомни Бомбай не го оживяваха.

— Не помня — отговаряше. — Знам, че раздавах заповеди и че мама ме целуваше.

— Леля Роза също ще те целува, ако си добър — уверяваше го Джуди.

— Пфу! Не искам да ме целува леля Роза. Ще каже, че го правя, за да ми сипе допълнително.

Седмиците станаха месеци, дойдоха празниците, но точно преди тях Черната овца извърши смъртен грях.

Сред многото момчета, които Хари беше насъскал да „цапардосват Черната овца по главата, защото той няма да се осмели да отвърне“, имаше едно особено натрапчиво. Веднъж то има нещастieto да удари Черната овца, когато Хари не беше наблизо. Юмрукът беше силен и Черната овца разярен започна да раздава удари наляво и надясно с все сила. Момчето се свлече и изстена. Черната овца беше слисан от собствената си постъпка, обаче усетил лишеното от съпротивителни сили тяло под себе си, го разтърси с две ръце в бясна ярост и после започна да души врага си с искреното намерение да го убие. Намесиха се други момчета и заедно с Хари издърпаха Черната овца и го изпратиха у дома целия натъртен, ала възторжен.

Леля Роза не беше у дома. Преди да се е прибрала, Хари се зае да му чете лекция, че убийството е смъртен грях, и го описа като прегрешението на Каин.

— Защо не се би с него почтено? Защо го нападна, когато беше на земята, малко псе?

Черната овца вдигна очи към гърлото на Хари и после към един нож на масата.

— Не разбирам — уморено каза той. — Ти постоянно го настройваш срещу мен и ми повтаряш, че съм страхливец, когато се разплача. Остави ме на мира, докато се прибере леля Роза. Тя ще ме набие, ако й кажеш, че заслужавам бой, така че всичко е наред.

— Нищо не е наред — високомерно заяви Хари. — Ти едва не го уби. Всъщност нищо чудно той да умре.

— Ще умре ли? — попита Черната овца.

— Ами сигурно и тогава ще те обесят.

— Добре — примири се Черната овца и се докопа до ножа върху масата. — Тогава ще убия и теб. Ти говориш и вършиш разни работи... не разбирам защо никога не ме оставяш на мира... Затова пет пари не давам какво ще стане!

Нападна момчето с ножа и Хари хукна нагоре по стълбите към стаята си, заплашвайки Черната овца с най-здравия бой, който е ял, когато леля Роза се прибере. Черната овца седна в основата на стълбите с ножа в ръка и се разплака, задето не бе успял да убие Хари. Прислужницата излезе от кухнята, измъкна ножа от ръката му и го утеши, обаче Черната овца остана безутешен. Леля Роза здравата щеше да го напердаши, после щеше да го отупа и Хари, щяха да забранят на Джуди да говори с него, после щяха да разкажат всичко в училище и после...

Нямаше кой да му помогне и на никого не му пукаше, затова най-уместният изход беше смъртта. С нож щеше да боли, но преди година леля Роза му каза, че ако глътне боя, ще умре. Отиде в детската стая, извади вече непотребния Ноев ковчег и изсмука боята на всички животни, които бяха останали. Вонеше отвратително, обаче Пънч успя да оближе гълъба на Ной, преди да се върнат Джуди и леля Роза. Качи се горе и ги посрещна с думите:

— Моля те, лельо Роза, мисля, че убих едно момче в училище, опитвах се да убия и Хари, а след като свършиш с речта за рая и ада,

може ли да ме набиеш, та да приключваме?

Единственото обяснение за нападението, както го представи Хари, бе, че дяволът се е вселил в Черната овца. Ето защо му наложиха не само превелик побой — веднъж от леля Роза и после още веднъж, когато бе съвсем смирен, от Хари, но продължиха да го споменават в семейните молитви заедно с прислужницата Джейн, която беше откраднала студено кюфте от килера и изсумтя на всеослушание, когато я изправиха да отговаря за постъпката си. Черната овца беше целият насинен и схванат, обаче ликуваше. Тази нощ щеше да умре и да се отърве от всички тях. Не, нямаше да моли Хари за прошка и нямаше да отговаря на въпросите му, преди да си легнат, макар че онзи го наричаше „младия Каин“.

— Ял съм пердах, правил съм и други работи — каза той. — Пет пари не давам. Ако ми продумаш тази нощ, Хари, ще стана и ще те убия. А сега ти ме убий, ако искаш.

Хари отнесе дюшека си в празната стая и Черната овца легна да мре.

Тъй като майсторите на Ноевия ковчег явно са знаели, че има голяма вероятност техните животни да се окажат в устата на някое дете, бяха използвали подходяща боя. Знае се от достоверен източник, че когато следващото морно утро надникна през прозореца, Черната овца се чувстваше добре и в идеално здраве, срамуваше се от себе си, беше обаче обогатен от съзнанието, че в бъдеще има начин да се защитава от Хари.

Когато слезе за закуска през първия ден от ваканцията, го посрещна новината, че Хари, леля Роза и Джуди заминават за Брайтън, а Черната овца ще остане у дома с прислугата. Последната му простъпка идеално подпомогна плановете на леля Роза и я снабди с удобно извинение да остави момчето у дома. От Бомбай татко, който явно наистина долавяше инстинктивно от какво се нуждае малкият грешник в този момент, му беше изпратил тази седмица колет с нови книги. С тях и в компанията на Джейн, на която плащаха с храна, Черната овца остана самичък за цял месец.

Книгите му стигнаха за десет дни. Изгълта ги твърде бързо, на големи глътки, като четеше по двацет и четири часа. Сетне дойдоха празните дни, когато, потънал в мечти и повел въображаеми армии нагоре-надолу по стълбите, Пънч броеше стълбовете на перилата и

измерваше всяка стая в педи — петдесет надлъж, трийсет нашир и отново петдесет обратно. Джейн се сприятели с много нови хора и след като Черната овца я увери, че няма да издаде отсъствията ѝ, излизаше всеки ден задълго. Черната овца следваше лъчите на залязващото слънце от кухнята в дневната, после нагоре към своята спалня, докато не се спуснеше сивкав здрач, и тогава хукваше надолу към кухненския огън и четеше на неговата светлина. Беше щастлив, че са го оставили сам и може да чете на воля. В късните часове обаче се плашеше от сенките на пердетата, от помръдването на вратите и от скърцането на капациите на прозорците. Излизаше в градината, ала там пък го стряскаше шумоленето на лаврите.

Зарадва се, когато всички се върнаха — леля Роза, Хари и Джуди, — преливащи от новини, а Джуди, обсипана с подаръци. Кой не би обичал преданата малка Джуди! В отговор на радостното ѝ бърбене Черната овца ѝ довери, че разстоянието от вратата на коридора до първата площадка на стълбите е точно сто осемдесет и четири педи. Лично го беше измерил.

Сетне всичко се върна постарому, но с една разлика и един нов грях. Черната овца беше добавил нов порок към многобройните си недостатъци: феноменална непохватност — беше толкова неумел в действията, колкото и в думите. Сам не разбираше защо разлива всичко, което похване, защо събаря чаши, протегне ли ръка, и защо си удря главата във врати, които са очевидно затворени. Сивкава мъгла бе обгърнала целия свят и той се свиваше месец подир месец, докато накрая Черната овца остана сам-самичък с полюшващите завеси, същински призраци, и безименните дневни ужасии, които в крайна сметка се оказваха просто дрехи по закачалките.

Ваканциите започваха и свършваха, а Черната овца виждаше много хора, чиито лица му се струваха еднакви, ядеше бой, когато се налага, Хари го измъчваше при всеки сгоден случай, ала Джуди неизменно го бранеше, макар с това сама да си навличаше гнева на леля Роза.

Седмиците нямаха край, а мама и татко бяха съвсем забравени. Хари завърши училище и стана банков чиновник. Избавен от присъствието му, Черната овца реши, че вече няма да се лишава от полагащото му се удоволствие да чете. Ето защо, когато се изложеше в училище, казваше, че всичко е наред, и у него се породиха дълбоко

прозрение към леля Роза, когато видя с каква лекота я заблуждава. „Твърди, че съм малък лъжец, когато не лъжа, а сега, когато я лъжа, не забелязва“ — помисли си Черната овца. Преди леля Роза му приписваше лукавства и коварни планове, които дори не му бяха хрумвали. В светлината на отвратителното си прозрение за нея той ѝ го върна тъпкано. Никак не му беше трудно в дома, където неговите най-невинни мотиви, естественият му копнеж за мъничко обич бе приеман като желание само за повече хляб и конфитюр или за подмазване пред непознати хора и стремеж да измести Хари на заден план. Леля Роза долавяше някои видове лицемерие, ала съвсем не всички. Той противопоставяше детската си хитрост на нейната и побоите престанаха. С всеки изминал месец му ставаше все по-трудно да чете учебниците, а дори страниците на другите книги започваха да се размазват пред очите му. И така Черната овца седеше мрачен сред сенките, които се съгъстяваха край него и го откъсваха от света, измисляше страховити наказания за „скъпия Хари“ или плетеше поредната нишка от мрежата с измами, с които оплиташе леля Роза.

Сетне се случи катастрофата и паяжината се разкъса. Невъзможно беше да предвиди всичко. Леля Роза лично поразпита за успеха на Черната овца и се изуми от получената информация. Стъпка по стъпка, със същата наслада, както когато обвиняваше прегладняла прислужница в кражбата на малко студено месо, тя тръгна по следата на простъпките на Черната овца. За да избегне наказанието, което щеше да го откъсне от книгите му, той седмици наред я беше правил на глупачка — нея, Хари, Бог и целия свят. Ужасно, направо ужасно, и показателно за помътен мозък.

Черната овца мислено изреди простъпките си. „Ще ми нанесе един голям бой, а после ще ми лепна знака «лъжец» на гърба, както правеше преди. Хари ще ме фрасне и после ще се моли за мен, а тя ще се моли за мен, ще ме нарича дяволско изчадие и ще ми дава да уча химни. Обаче аз съм си прочел всички книги, без тя да разбере. Ще твърди, че през цялото време е знаела. И тя е една дърта лъжкиня“, мислеше си той.

В продължение на три дни Черната овца остана затворен в спалнята си — за да се подготви. „Значи, два побоя. Един в училище и един тук. Този тук ще боли повече.“ Чувстваше го още докато си го мислеше. Бяха го били в училище пред евреите и пред черното момче

заради отвратителното престъпление, че е излъгал у дома за оценките си. Леля Роза го наби у дома за същото и после извади табелката „лъжец“. Заши я между лопатките му и го накара да излезе така навън.

— Ако ме принудиш да го сторя — тихо я предупреди тихо Черната овца, — ще опожаря тази къща до основи и сигурно ще те убия. Не знам дали ще мога да те убия... толкова си кльоцава... обаче ще опитам.

След това кощунство не последва наказание, макар че Черната овца се подготви да се вкопчи в изпосталялата шия на леля Роза и да стиска, докато не го пребият. Може би леля Роза се страхуваше, защото, след като бе стигнал дъното на греха, Черната овца бе добил нова дързост.

Във вихъра на всички тези неприятности в Даун Лодж пристигна гост от чужбина, който познаваше мама и татко и комуто беше поръчано да види Пънч и Джуди. Черната овца беше изпратен в дневната и беше настанен до ниска масичка, отрупана с порцелан.

— Внимателно, млади човече — каза гостът и бавно обърна лицето на Черната овца към светлината. — Каква е тази голяма птица на оградата?

— Каква птица? — попита Черната овца.

Гостът дълго се взира дълбоко в очите на Черната овца и после изведнъж каза:

— Мили боже, момчето е почти сляпо.

Много делови посетител. Раздаде нареждания на своя отговорност, че Черната овца няма да ходи на училище, нито да отваря книга, докато не пристигне мама.

— Тя ще дойде след три седмици, както ти е известно — каза мъжът, — а аз съм Инверарити сахиб. Аз те въведох в този зъл свят, млади човече, и ти, изглежда, добре си оползотворил времето си. Не бива да правиш нищичко. Ще можеш ли?

— Да — отговори Пънч замаян. Знаеше си, че мама ще дойде. Значи, може би пак щяха да му теглят един бой. Слава богу, че и татко няма да идва. Напоследък леля Роза все повтаряше, че заслужава да го ступа мъж.

През следващите три седмици Черната овца беше под забрана да върши каквото и да било. Прекарваше времето си в някогашната детска стая и разглеждаше старите играчки, за които трябваше да се

отчете пред мама. Леля Роза го цапваше през ръцете дори ако счупи някоя дървена лодка. Обаче това прегрешение беше незначително в сравнение с другите, за които толкова зловещо намекваше леля Роза.

— Когато пристигне майка ти и чуе каквото имам да ѝ казвам за теб, ще разбере какво представляваш — каза тя мрачно и държеше Джуди под око, да не би момиченцето да отиде да утешава брат си, застрашавайки собствената си душа.

И ето че мама пристигна — с карета, нежна, развълнувана. О, каква мама! Толкова млада, тъй безразсъдно млада и красива, с нежно поруменели бузи, с блеснали като звезди очи и глас, който не се нуждаеше от помощта на протегнатите ръце, за да привлеча към сърцето. Джуди хукна към нея, но Черната овца се поколеба. Да не би това чудно същество да се преструваше? Надали щеше да протяга ръце, ако знаеше за прегрешенията му. Дали пък не искаше да изтръгне нещо от Черната овца с ласките си? Само цялата му обич и цялото му доверие, ала точно това Черната овца не знаеше. Леля Роза се оттегли и остави мама, коленичила между децата си полузасмяна-полуразплакана, в същата стая, в която Джуди и Пънч се бяха разплакали преди пет години.

— Е, деца, помните ли ме?

— Не — честно призна Джуди, — обаче всяка вечер казвам: „Бог да благослови мама и татко“.

— Малко — отвърна Черната овца. — Помня обаче, че ви пишех всяка седмица. Не за да се фукам, а за да не стане после нещо.

— Да не стане после нещо ли? Че какво може да стане, скъпо момче? — И тя отново го привлече към себе си.

Той пристъпи непохватно, колебливо. „Не е свикнал на ласки — бързо отсъди майчиното сърце. — С момиченцето е по-лесно.“

„Тя е много малка, за да навреди на някого — помисли си Черната овца. — Ще се уплаши, ако ѝ кажа, че ще я убия. Какво ли би рекла леля Роза?“

Имаше късна напрегната вечеря, след която мама взе Джуди на ръце и я отнесе да си легне, като я отрупа с ласки. Вероломното създание вече бе изменило на леля Роза и въпросната дама бе силно уязвена. Черната овца стана и понечи да излезе от стаята.

— Ела и ми пожелай лека нощ — нареди леля Роза и подложи изпитата си буза.

— Пфу! Никога не съм те целувал, няма и сега да се преструвам!
— каза Черната овца. — Разкажи на тази жена какво съм правил, да видим какво ще каже.

Черната овца си легна с усещането, че е изгубил рая, след като е надзърнал вътре през портата. Половин час по-късно „тази жена“ се приведе над него. Черната овца вдигна дясната си ръка. Не беше честно да идва да го удря в тъмното. Дори леля Роза никога не постъпваше така. Само че не последва удар.

— Нищо не можеш да ми сториш! Няма да кажа нищо, което леля Роза вече не ти е казала, обаче тя не знае всичко — каза Черната овца толкова ясно, колкото можа, защото нечии ръце вече го прегръщаха.

— О, синчето ми... мъничкото ми синче! Аз съм виновна... аз съм виновна, скъпи... но откъде да знаем? Прости ми, Пънч! — Гласът заглъхна до шепот и две горещи сълзи парнаха челото на Черната овца.

— Тя и теб ли разплака? — попита той. — Да видиш как плаче Джейн! Но ти си добра, а Джейн е родена лъжкиня... така казва леля Роза.

— Шшт, Пънч! Момчето ми, не говори така. Опитай се да ме обичаш поне мъничко... поне мъничко. Само да знаеш колко силно го желая. Върни се при мен, Пънч баба! Аз съм твоята майка... твоята мама... другото няма значение. Знаем, да, скъпи, знаем. Вече няма значение. Пънч, обичаш ли ме поне мъничко?

Удивително е колко ласки е способно да понесе едно десетгодишно момче, когато е съвсем сигурно, че няма кой да му се смее. Никой не беше обръщал внимание на Черната овца, а ето че тази красива жена се държеше с него, с Черната овца, с дяволското изчадие, комуто бе отсъден вечният пъклен огън, все едно е малък бог.

— Много те обичам, мила мамо — прошепна той най-накрая, — и се радвам, че се върна. Но сигурна ли си, че леля Роза ти е казала всичко?

— Всичко ли? Какво значение има? Обаче... — гласът ѝ бе прекъснат от ридание, което беше и смях — Пънч, клетото ми, скъпо полусляпо момче, не мислиш ли, че е било малко глупаво от твоя страна?

— Не, така си спестявах боя.

Мама потръпна и изчезна в мрака, за да напише дълго писмо на татко. Ето един откъс:

„... Джуди е сладка, пълничка пуританка, която обожаваш онази жена и със същата сериозност, с която носи религиозните си убеждения — а е само на осем, Джак!, — мъкне някакво чудовищно нещо, която нарича «турнюр». Току-що го изгорих и детето спи в моето легло, докато пиша. Тя веднага дойде при мен. Обаче не разбирам Пънч. Не е недохранен, обаче е в плен на тревогата си от разни дребни прегрешения, които онази жена е раздула и представя като смъртни грехове. Помниш ли как са възпитавали и теб, скъпи мой, когато страхът от Бога нередко е бил началото на лъжите? Бързо ще спечеля Пънч. Ще отведе децата в провинцията, за да ме опознаят, и като цяло съм доволна, или поне ще бъда, когато ти се прибереш у дома, скъпи, и тогава най-сетне отново ще сме всички заедно под един покрив!“

* * *

Три месеца по-късно Пънч, който вече не беше Черната овца, беше установил, че е истински притежател на жива и прекрасна мама, която е също сестра, приятелка и утешител, и че той трябва да я закриля, докато татко се върне у дома. Измамата не подхожда на един закрильник, пък и когато човек може да прави каквото си пожелае, каква полза от нея?

— Мама много ще се ядоса, ако влезеш в тази канавка — каза Джуди в продължение на разговора им.

— Мама никога не се ядосва — отговори Пънч. — Тя само казва: „Малко си пагал^[98]; това не е хубаво, но аз ще те науча“.

Пънч влезе в канавката и се окаля до коленете.

— Скъпа мамо — провикна се той, — омърлях се до ушите!

— Тогава иди и да се измиеш до ушите! — разнесе се ясният глас на мама откъм къщата. — И не бъди толкова пагал!

— Нали ти казах? — рече Пънч. — Вече е различно, ние сме с мама, все едно никога не е заминавала.

Не съвсем, Пънч, защото, когато младите устни са отпили голяма глътка от горчилката на омразата, подозрителността и отчаянието, и

цялата обич на света не може да заличи онова, което са научили, ала все пак може за известно време да насочи помръкналите очи към светлината и да вдъхне вяра там, където я няма.

[96] У. Шекспир, „Дванайсета нощ“, прев. В. Петров. — Б.пр. ↑

[97] Африканец, негър (перс.). — Б.пр. ↑

[98] Откачен, луд, шантав (хин.). — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.